

029
TÜSTAV
İnkılabın Barın Kayıtları Arşivi
Nebil Varay
Hajran 1972 Olayları Koleksiyonu
TBB Genl Kuruluru

EĞİTİM VE ÖĞRETİM İLE İLGİLİ YASALARDAKI
ANTI-DEMOKRATİK HÜKÜMLER

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI
TÜSTAV

I-Genel olarak :

Eğitim ve öğretim, çağımızda, ekonomik, sosyal, bilimsel, teknik, kültürel vb., özlüce yaşamın tüm alanlarında, toplumların, tarihsel gelişime koşut olarak, çağın ilerlemesine ayak uydurabilmek ve ona katkıda bulunabilmek için, bireylerini bilimin ve aklın gerektirdiği bilimsel, teknik ve kültürel tüm veri ve olanaklarla kuşandırmayı ve donatmayı işidir. Bu, " olan"ın çözümü, araştırılması ve aktarılmasından çok, eğitim ve öğretim kurumlarının, toplumun gereksinmelerine somut çözüm ve yanıt arayacak nitelikte eleman yetiştirebilmesi ve örgütlendirilmesi ile olanaklıdır.

Sınıflı toplumlarda, egemen güçlerin çıkarları ve istekleri böyle bir eğitim ve öğretim sisteminin kurulmasına ve uygulanmasına ters düşer. Bu nedenle, özellikle siyasal iktidarları aracılığı ile eğitim ve öğretim kurumlarının ve bunların çalışmalarının denetimini ve gözetimini mutlak olarak, ellerinde bulundurmaya isterler. Bizim gibi, az gelişmiş ve sömürülen ülkelerde, bağımlılık ve sömürü çemberinin kırılması eğitim ve öğretimin aklın ve bilimin istekleri doğrultusunda örgütlendirilmesi ve işlerlik kazandırılması ile olanaklıdır. Anayasa Mahkemesinin deyişi ile: " çağdaş uygarlığın temeli, insanların davranışlarında, eylemlerinde aklı egemen kılmalarıdır. Bunun yolu ise bilimsel çalışma yoludur; bu yolun klavuzu olan ilkede bilimin insanların yaşamında gerçek yol gösterici sayılması ilkesidir. Bu ilkenin eylemli olarak uygulanabilmesi için toplumun yapısının kilit yerlerinde bilimsel gerçeği arayıp bulabilecek, uygulayabilecek ve bütün düşünce ve davranışlarında bilimsel gerçeğin isteklerinden ayrılmıyacak kişilerin bulunması, bunun sağlanması için de bu nitelikte kişilerin yetiştirilmiş olması zorunludur. Bilimsel çalışma, yalnız aklın ve gözlemin biçimlendirdiği bir çalışma olmasıyla böyle bir çalışmaya ve bilimsel yoldan eyleme yönelecek kişilerin bilimsel gerekler dışında bir etki ile karşılaşmaksızın yetiştirilmeleri temel bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Yalnızca bilimsel ve nesnel ölçülere göre biçimlendirilmiş bir eğitim ve öğretimin gerçekleştirilmesi, toplumsal açıdan büyük önem gösteren alanlardaki yüksek öğretim ve eğitimin gerek siyasal çevrelerin ve özellikle siyasal iktidarın, gerekse toplumdaki çeşitli kümelerin etkilerinin dışında tutulmuş bir öğretim ve öğretim düzeni ile olabilir." (A.M.K., E.1969/31 ,K 1971/3, G 12.1.1971; R.G. 26.3.1971, S.13790)

Bu bağlamda ve yaşanan son iki buçuk yıllık "kara düzen " uygulamasından sonra ,soruna yaklaştığımızda, temel çözümün, eğitim ve öğretimin yeni baştan aklın ve bilimin çağdaş istekleri doğrultusunda yeniden örgütlendirilmesi ve işlerlik kazandırılması ile olanaklı olduğu tartışılmak bir vargıdır. Özellikle ,1961 Anayasasının başlangıç bölümündeki " Milliyetçilik " anlayışından çok ayrımlı ve günümüzde neofaşist nitelikli bir partinin programındaki " Milliyetçilik " anlayışına yakın ve içinde bol miktarda " Milli " sözcüğü geçen 12 Mart dönemi yasalarından Milli Eğitim Temel Kanunu (14.6.1973 gün ve 1739 sayılı) tümüyle değiştirilmeli ve yerine yeni bir yasa yapılmalıdır .

2. Yasanın, özellikle, genel amaçlarını sıralayan 2., Turk Millî Eğitimnin temel ilkeleri bölümünde yer alan 10. ve 11. maddeleri, yukarıda sözüedilen anlayışa uygun, yoruma açık ve muğlak cümleleriyle, yine yukarıda aktarılan Anayasa Mahkemesinin ilkesel görüşüne tabantabana zıt ve antidemokratik niteliktedir. Bu nedenle, Anayasa Mahkemesinin ilgili kararında, "... Her siyasal kuruluşun kendisine göre bir takım görüşleri ve anlayışları vardır ve bu kuruluşlar eğitim ve öğretimi kendi görüş ve anlayışları doğrultusunda etkileme eğilimi gösterebilirler. Oysa, toplumsal açıdan çok önemli bulunan alanlarda görev alacak yetenekli kimselerin yetiştirilmesi,... bunların yalnızca nesnel ve bilimsel düşüncelere dayanan bir eğitim ve öğretimden geçmiş bulunmalarına bağlıdır. Hernekadar bilimin ilerlemesi ve bilimsel gerçeklerde bir takım değişimler olabilmekte ve olmakta ise de bu değişimlerin nedeni siyasal çevrelerin ve özellikle iktidarların ve çeşitli kümelerin düşünceleri değildir ve bu tür değişimler toplum için zararlı değil, ancak yararlı olabilir. biçiminde nitelendirilen ilke doğrultusunda yeni bir ULUSAL EĞİTİM TEMEL YASASI'nın çıkarılması zorunluğu açıktır. Böyle bir yasa da sözkonusu ilkenin varlık ve yaşarlık kazanması, güvence altına alınabilmesi için bir zorunluk olarak kendini dayatan isterler şöyle sıralanabilir :

- Yaygın ve örgün öğretim ve eğitim kurumlarının, üretime ve araştırmaya yönlendirici uygulamalı eğitim kurumları olarak örgütlenmeleri kurula bağlanmalıdır. Özellikle orta öğretim düzeyindeki tüm okullar bu statüde olmalıdır.
- Tüm öğretmenlere meslekî "öğretmenlik güvencesi" sağlanmalıdır.
- Üniversite ve Yüksek Okullar dışında, okuturulan ders kitaplarının ve konularının saptanması, yazılması ve seçilmesinde siyasal iktidarların daha somut bir deyimle yönetimin karar, onay ve gözetim yetkisini sınırlandırıcı düzenlemeler getirilmelidir. Bu konuda seçici ve yetkili karar organı olarak, Millî Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanlığı temsilcileri yanında, Üniversite, Yüksek Okul, em etkili ve örgütlü öğretmen kuruluşu, TÜBİTAK, TDK, TTK, Yazarlar Sendikası ve ilgili konularda meslekî örgütler temsilcilerinin de yer alacağı bir kurul oluşturulmalıdır.
- Ortaokul sonrası ve yüksek öğrenim düzeyindeki tüm eğitim ve öğretim kurumları tek bir statüye kavuşturulup tümüne özerklik tanınması kurullaştırılmalıdır. Akademik kariyer konusunda da ayırımı durum kaldırılmalı ve tüm yüksek öğretim kurumlarında aynı statü bu alanda da sağlanmalıdır.

Bu genel ilkeler doğrultusunda eğitim ve öğretimle ilgili tüm mevzuat yeniden düzenlenmelidir.

II-AYRI AYRI YASALARDAKİ ANTI-DEMOKRATİK HÜKÜMLER :

Eğitim ve öğretime ilişkin yasal düzenlemelerdeki anti-demokratik hükümlerin araştırılmasında üçlü bir ayrımlama yapmak zorunluğu vardır.

1-Anayasa'da _____ :

1961 Anayasası, 19,21,50 ve 120.maddelerinde eğitim ve öğretime ilişkin çeşitli hükümler getirmiş. Bunlardan 19,21 ve 50.maddeler Temel Haklar ve Ödevler başlığı altında toplanmış ve İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'ne koşut hükümler getirerek eğitim ve öğretim özgürlüğünün genel ilkelerini ve devletin bu alandaki ödevlerini kurallaştırmıştır; 120.madde ise Üniversiteleri "idare" içinde ayırık özellikleri bulunan "özerk" bir kuruluş olarak düzenlemiştir.

12 Mart sonrası yapılan Anayasa değişikliklerinin ilkinde, Üniversitelere ilişkin 120.madde tümüyle değiştirilmiş ve yeniden düzenlenmiştir. Bu yeni düzenlemede, maddenin temel özelliği, özerklik kuralı olarak korunmuş ancak, söz konusu ilkenin yaşamsal gerçeklik kazanmasını engelleyici, yer yer uygulanamaz duruma düşürücü çeşitli hükümler getirilmiştir. Şöyleki :birinci fıkrada "bilimsel ve idari" nitelendirilmesi kaldırılmış ve özerklik soyut bir sözcük olarak bırakılmıştır; ikinci fıkraya eklenen hükümle özerklik "bu maddede belirtilen hükümler" le sınırlandırılmıştır; 7.fıkra ile üniversite bütçelerinin genel ve katma bütçelerin bağlı olduğu esaslara bağlı olduğu kuralı getirilmiştir ; son fıkra ile Bakanlar Kuruluna Üniversitelere el koyma yetkisi tanınmış ve besinci maddeye konulan ayırık bir hükümle, bu durumda, üniversite organ, öğretim üye ve yardımcılarının görevden uzaklaştırılabilmesi kuralı getirilmiştir. Oysa, "özerklik, aslında, yürütmenin etki alanından uzak tutulması öngörülen kamu hizmetleri için söz konusu olan bir yönetim biçimidir. Böyle bir alanda, etki yapabilme kapılarının yürütme organına açılması, özerk yönetim biçimi ile bağdaşır bir durum sayılmaz." (A.M.K., E.1967/37, K.1968/46, K.T.,15.10.1968: R.G., G.8.7. 1969 S.13243); "Bilimsel özerklik, en başta ,üniversitenin kendi öğretim üyelerinin veyardımcılarının kendi olağan usulleri ve ölçülerince yine kendisi tarafından seçilmesi temeline dayanır. Üniversitenin yapısı bu yönden kendi iradesine yabancı iradelerin etkisine, başka deyimle dış müdahalelere açıksa, veya bu yapıda vakit vakit böyle müdahalelere yol açabilecek çatlaklar oluşuyorsa bilimsel özerkliğin korunduğundan söz edilemez... Üniversite öğretim üyelerinin ve yardımcılarının bir bölümünün atanmaları üzerine Üniversite organlarının söz ve yetki sahibi olmamaları giderek üniversite öğretim üyelerinin ve yardımcılarının araştırma ve yayımda bulunabilme serbestliklerinin zedelenmesine de dönüşebilir." (A.M.K. E.1969/48, K.1971/5, K.T. 19.11.1971, R.G., 4.8.1971 S.13916)

Bu bağlamda 120.maddenin yeni biçimi ,üniversitelerdeki bilimsel çalışma ve öğretim ile, genel yönetimine getirilen karışmalarla ve üniversite karar organlarında üniversiteyi oluşturan tüm kesimlerin özgür istemlerini açıklayabilecekleri katılmalara engel olucu niteliklerle doludur. Bu nedenle ve Anayasa değişikliğine ilişkin bölümde de ayrıntılı olarak belirtildiği gibi anti-demokratik niteliktedir ve yeniden düzenlenmelidir.

2- ÜNİVERSİTE VE YÜKSEK ÖĞRETİM KURUMLARINA İLİŞKİN YASALARDA :

Üniversite ve yüksek öğrenim kurumlarına ilişkin yasalardaki antidemokratik hükümleri saptayabilmek için, önce bu alanda, demokratiklik çerçevesini çizmek gerekir. Gerek genel olarak, gerekse 120. maddeye ilişkin açıklamalardan çıkarak bu çerçeveyi şöyle çizebiliriz:

-Özerklik, bilimsel, yönetimsel ve malî yönleriyle bir bütündür. Bu bağlamda, salt bilimsel özerklik tanınmış olan kurumların özerkliğinden söz edilemez.

-Özerkliğin demokratik niteliği, söz konusu kurumlarda her aşamadaki yönetim ve karar organlarında, kurumun tüm çalışmalarının ve unsurlarının özgürce söz ve karar yetkisine sahip olmasına bağlıdır.

-Bu organların kararlarında ya da üzerinde kurum dışı her türlü dış karışma (müdahale) hem özerkliği hem de kararların demokratikliğini zedeler.

Bu bağlamda, bu alandaki yasaları incelediğimizde :

a- 1750 sayılı ve 20.6.1973 tarihli ÜNİVERSİTELER KANUNUNDAKİ ANTİDEMOKRATİK HÜKÜMLER :

Her ne denle Anayasa Mahkemesi, sözkonusu yasanın bazı maddelerini iptâl etmişse de, yasada bulunan antidemokratik nitelikli hükümlerin tümü bu iptâlin kapsamına girmemiştir. Bu nedenle burada, bu iptâl edilmemiş olan hükümler madde madde incelenecektir. Ancak, sözkonusu yasanın genel bölümünde de belirtildiği gibi yeniden demokratik ilkelere uygun olarak düzenlenmesi gereklidir.

Md.3/b hükmü, Üniversitelerin görev alanını "çağdaş uygarlığın temeli insanların davranışlarında, eylemlerinde akli egemen kılımları"nı sağlayıcı "bilimsel çalışma" özgürlüğünü kısıtlayıcı, "sağlam düşünceli aydınlar", "sağlam karakterli vatandaşlar", "bilim anlayışı kuvvetli", "millî tarih şuuruna sahip" gibi muğlak ve yoruma açık ilkeler getirerek üniversite öğretim üye, yardımcı ve öğrencilerinin en doğal haklarından biri olan bilimsel yöntem seçme hakkına sınırlar getirmektedir.

Md .3/v hükmü ile, yine aynı konuda "Devlet Kalkınma Planının hedefleri doğrultusunda " denilerek bilimsel çalışmanın alanını, yürütmenin düzenlediği kurullarla sınırlandırılabilir bir kıstas getirmektedir.

Yasanın ikinci bölümünde, "Üniversitelerüstü kuruluşlar Devlet Denetimi ve gözetimi" başlığı altında yer alan ve üye olarak Millî Eğitim Bakanı, Adalet Bakanı, Devlet Planlama Teşkilâtı Müsteşarı, Millî Güvenlik Kurulunun seçeceği dekanlık yapmış öğretim üyesi gibi, üniversite dışı kişilerin yer aldığı ya da seçtiği "Üniversite Denetleme Kurulu"nun kuruluşunu, görev ve yetkilerini düzenleyen 7. ve 8. maddeleri, yukarıda çizilen çerçeve içersinde değenlerilliğinde tümüyle antidemokratik nitelikler taşıdığı açıktır.

Yine aynı bölümde, "Yüksek Öğretim Kurulu"nun tanımını yapan yasanın 4. maddesi 3/c için söylenen gerekçelerle, antidemokratik niteliktedir.

Md.11 Üniversite Senatolarının kuruluş ve işleyişini düzenleyen bu madde, asistan, öğrenci ve üniversite personeli temsilcilerinin bulunmamış olması, sözügeçen kesimlerin en azından kendilerini ilgilendiren konularda söz ve karar sahibi olmalarına engel olduğundan antidemokratik niteliktedir. Yine aynı maddenin son fıkrası, üniversiteyi ilgilendiren konularda Millî Eğitim Bakanının karışmasına neden olucu nitelikte olduğundan antidemokratiktir.

Md.12 Üniversite Yönetim Kurulunu düzenlemektedir. Bu kurulda da Asistan, Öğrenci ve Personel temsilcisi yoktur. Bu nedenle antidemokratiktir.

Md.14 Fakültelerin akademik çalışmaları konusunda yetkili olan Fakülte kurullarını düzenlemektedir. Bu kurullarda asistan ve öğretim görevlisi temsilcileri bulunmamaktadır. Üniversite öğretim üye yardımcısı durumunda olan asistanların bu kurulda temsil edilmemeleri antidemokratiktir.

Md.15 Fakülte Yönetim Kurullarının kuruluş ve işleyişlerini düzenlemektedir. Öğrencileri yakından ilgilendiren yazılma ve çıkarılma gibi konularda da yetkili olan Yönetim Kurulunda öğrenci temsilcilerinin bulunmaması demokratiklik niteliğiyle bağdaşmaz.

Md.17 Üniversiteye ya da bir fakülteye bağlı olan yüksek okullar ve organlarını düzenleyen bu maddede yer alan yüksek okul öğretim kurulunda asistan ve yönetim kurulunda öğretim görevlisi, asistan ve öğrenci temsilcilerinin bulunmaması yukarıda belirtilen gerekçelerle antidemokratiktir.

Md.20 Doçentlik sınavını düzenlemektedir. Maddenin 4.fıkrasında yer alan " yabancı dil sınavında başarı sağlayamayan adayın yazılı itirazı üzerine üniversitelerarası kurulca incelenip k e s i n k a r a r a bağlanır." hükmü, adayın yargı organları önünde hak arama özgürlüğünü kısıtladığından hem antidemokratiktir. Hem de İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin 8. İnsan Hakları ve Ana Hürriyetlerini Koruma Sözleşmesinin 6. ve Anayasanın 114. maddesine aykırıdır.

Md. 23 Profesörlüğe seçimi düzenlemektedir. ve maddenin son fıkrasında ikinci yabancı dil sınavına ilişkin hükümler 20. maddede belirtilen niteliktedir.

Md.24 . profesörlüğe atanmanın üçlü kararname ile olacağı hükmünü getirmiştir. Her ne denli, fakülte kurulunun önerisi ve senatonun kararı üzerine kararname hazırlanacağı hükme bağlanıyorsa da bu durumda yürütmenin son ve belirleyici onay organı olması özerkliği zedelemektedir.

Md.33 Asistanların yönetime katılmasını düzenlemektedir. Bu maddenin yukarıda belirtilen açıklamalar doğrultusunda yeniden düzenlenmesi gereklidir.

Md.43/3 Bir Üniversite içinde fakülte, yüksek okul ve okul açılmasını Millî Eğitim Bakanının onayına bırakmaktadır. Sorunun Üniversite yönetimi ile doğrudan ilgili olması ve yukarıda belirtilen ilkeler de gözönüne alındığında hükmün antidemokratikliği açıkça ortaya çıkmaktadır.

Md.58 Öğrencilerin yönetime katılmaları başlığı taşımakla birlikte tenelde "gerekten hallerde fakülte kurulu karar"ı ile dinleneceği hükmü dışındayönetime katılmaya ilişkin hiçbir kural getirmeyen öğrenci temsilciliği kurumunu düzenlemektedir. Bu madde de yukarıda çeşitli nedenlerle değinilmiş noktaların ışığı altında yeniden düzenlenmek zorundadır.

Md.60 Öğretim üye ve yardımcılarına verilecek disiplin cezalarını düzenlemektedir.Maddenin h bendi 12 Mart Hukukunun esprisine uygun kaypak kavramlarla sıralanmış ve bir mahkeme kararına dayanmayan, ancak gerekçesi gözönünde tutulursa böyle bir kararın bulunması zorunluluğu apaçık ortada bulunan durum ya da durumlarda ceza yaptırımını koşulunu getirmektedir. Bu niteliği gereğince ceza yaptırımlarının açıklığı ilkesi-şe aykırıdır ve anti-demokratik niteliktedir.

Md.61 Üniversite öğretim üye ve yardımcılarının disiplin soruşturmalarını, suçun işlenmesinden sonra seçilecek bir soruşturmacı ya da soruşturmacılara bırakmaktadır.Bu durum ceza hukukunun genel ilkelerine aykırı ve anti-demokratiktir. Aynı durum dosyanın üniversite senatosuna geldiğinde de geçerlidir.(fıkra 3)

Md.64 Öğrencilerin disiplin cezalarını düzenlemektedir.Bu düzenlemede de ceza hukukunun genel ve bilinen ilkelerine uyulmamıştır. Şöyleki; sürekli ve çalışma biçimi önceden saptanmış bir disiplin kurulu kurulmamıştır; disiplin cezasını gerektiren suçlar, "Üniversite içinde veya dışında üniversite öğrencileri sıfatına, şeref ve haysiyetine aykırı harekette bulunan ;üniversitenin sükun ve huzurunu ve çalışma düzenini bozan; üniversite mensuplarının şeref ve haysiyetine veya şahıslarına tecavüz eden veya saygı dışı davranışlarda bulunma" gibi kaypak, sınırları belirtilmemiş, tanımı yapılmamış ve yoruma açık bir biçimde sıralanmıştır. Bu nedenle maddenin ceza hukukunun genel ilkeleri doğrultusunda ve anti-demokratik hükümlerinden arındırılarak yeniden düzenlenmesi gereği açıktır.

Md.65/7 ile getirilen ayırık hükme göre, "devletin ilke ve millet bütünlüğü ,hür demokratik rejim,nitelikleri anayasa 'da yazılı Cumhuriyet aleyhine işlenen ve doğrudan doğruya devlet güvenliğine ile ilgili bulunan suçların ve suçluların kovuşturulmasında yukarıda yazılı usul uygulanmaz. Bu hallerde kovuşturmayı Cumhuriyet Savcısı bizzat yapar ve sonucuna göre yetkili mahkemede kamu davası açar". 12 Mart Hukukunun tipik cümlelerini barındıran bu fıkranın üniversite özerkliğine ve demokratik hukuk devletinin gereklerine aykırılığı ortadadır.

Md.66/3-4 kolluk görevlerinin üniversite içerisindeki suçların ve suçluların kovuşturulmasında,çağrısız ve izinsiz davranabilmelerini; girebilmelerini hükme bağlanmaktadır.Bu niteliği ile yasanın ilgili hükümden kolluk görevlilerinin görevlerinin sınırının sınırsızlık oluşu üniversite özerkliğini ve bilim özgürlüğünü zedeler niteliktedir.

Md.70 Yukarıda Anayasanın 120.maddesine ilişkin açıklamalarda bulunulurken belirtilen Bakanlar Kurulunun üniversitelere elkoyma durumuna kurala bağlanmaktadır.Bakanlar Kuruluna ,üniversite ve bağlı fakülte yüksek okul ve kuruluşlarında görevli bulunanların işlerine son verip yerine yenilerini seçmekten,elkoymayı gerektiren durumun doğmasına sebep olanların tesbiti,ve bunlar hakkında gerekli disiplin ve ceza kovuşturmasını yaptırmaya,bu nedenle kovuşturma sonuna değin gerekli gördüğü görevlileri uzaklaştırmaya,elkoyma süresince gerekli görülen öğrencileri üniversite ve bağlı kurumlarına geçici ya da sürekli olarak devandan men etmeye değin yetkiler tanıyan bu maddenin bölümün başında belirtilen ilkelere taban tabana zıt ve bu nedenle de anti-demokratik nitelikte olduğu açıktır.

-7-

Md.78 Üniversite üye ve yardımcılarının siyasi partilere üye olmalarını yasaklamaktadır. Üniversite öğretim üye ve yardımcılarının diğer devlet personeline göre ayrımlı niteliği, bilimsel araştırma ve çalışmalarına demokratik siyasal yaşama getireceği katkılar, bilimsel çalışma yapanların bu çalışmanın gereği eylem ve davranış özgürlüğünün sınırlandırılmasının olanaksızlığı ya da en azından böyle bir tutumun ülkenin bilimsel yaşamına yapacağı olumsuz etki gözönüne alınırca, söz konusu kuralın kaldırılması ve daha demokratik bir tutum olan böyle bir sınırlamanın getirilmemesi bir zorunluktur.

b-73Q7 sayılı ve 27.5.1959 tarihli ORTA-DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ KANUNU

ODTÜ Kanununun tümünün ,üniversitenin çeşitli organlarının seçiminin, görevden alınmasına ,öğretim üye ve yardımcılarının atanmasında, bunların ücretlerinin,hizmet sözleşmelerinin süresinin ve sözleşme koşullarının saptanmasına değin,üniversite ile ilgili her çeşit,bilimsel yönetsel ve mali konularda yetkilive üyeleri Milli Eğitim Bakanının önerisi üzerine bakanlar kurulu'nun kararı ile seçilen mütevelli heyetinin kararına bırakılmış olması dolayısıyla,yukarıda sınırları çizilen ilkeler açısından irdelenmeye bile gerek kalmadan,anti-demokratik nitelikte olduğu açıktır.Yasayı madde madde ele alıp incelemek gerekirse:

Md.3 Mütevelli heyetinin kuruluş biçimini düzenlemektedir.Mütevelli heyeti üyelerinin tümü bakanlar kurulunca seçilmektedir. Bu kurulun üniversite yönetimindeki mutlak ve kesin yetkileri göz önüne alındığında üniversite yönetiminin dış karışmaya özellikle siyasal iktidarın doğrudan karışmasına açık olduğu görülür.Ayrıca,üniversiteyi ilgilendiren bilimsel,akademik ,yönetsel ve mali konularda yetkili karar organı olan bu kurul içinde üniversite öğretim üye ve yardımcılardan ,öğrencilerine ve çalışan her çeşit personeline değin hiç bir kesimin temsilcisinin bulunmayışı üniversite özerkliği ile bağdaşmadığı gibi ,anti-demokratiktir de.

Md.4 Rektörün seçimini,görevlerini,görev süresinin saptanmasına ve görevden alınmasını düzenlemektedir.Rektör seçiminde tek yetkili ve karar organı mütevelli heyettir.Mütevelli heyeti,rektörü "Türk vatandaşları arasından "seçer.Bu seçimde üniversite öğretim üye ve yardımcılarının ,öğrencilerinin ve diğer çalışanlarının hiç bir söz ve karar hakkı yoktur.Rektörlük süresi yasada açıkça belirtildiği gibi, belli bir süreyle bağlı değildir. Bu nedenle mütevelli heyeti istediği anda,üyelerinin üçte ikisinin istemi ve kararı ile rektörü görevden alabilmektedir. Bu işlemdede üniversitenin sözü geçen hiç bir kesiminin söz ve karar yetkisi yoktur.Bu nedenle genelde olduğu gibi bu maddede de anti-demokratik niteliktedir.

./.

-8-

Md.5 Yine mütevelli heyetince seçilen ve rektöre bilimsel, teknik ve meskeki konularda danışmanlık yapacak olan "müşavir rektörlüğü" düzenlemektedir. 1-5 yıl için seçilen danışman rektörün seçiminde de üniversite kurul ve kesimlerinin hiçbir söz ve karar yetkisi ve hakkı bulunmamaktadır. Bu nedenle antidemokratiktir.

Md.6 Mütevelli heyetinin görev ve yetkilerini düzenlemektedir. Yukarıda da belirtildiği gibi üniversiteyi ilgilendiren her konuda tek ve kesin yetkili karar organı olması ve bu kararlarda üniversitenin hiçbir kurul ve kesiminin hakkı ve katılması sözkonusu olmadığından bu madde de antidemokratiktir.

Md.7 Öğretim Kurullarını düzenlemektedir. Bu madde ile de öğretim kurullarıyla öğretim bölümlerinin kurulmasında yetki mütevelli heyetine verilmiştir. Bu kurma yetkisi kullanılırken de hiçbir üniversite organ ve kesimi söz ve kararla karara katılmamaktadır. Bu nedenle de antidemokratiktir.

Md.8 ile mütevelli heyeti, öğrenim dereceleri, fahri ünvanlar, diplomalar ve sertifikalar vermeye yetkili kılınmıştır. Her ne denli, öğrenim dereceleri "Türkiye ve diğer memleketlerdeki belli başlı üniversitelerin lazimelerine umumî olarak eşit bir esasas dayanılarak verilir" denilmekte ise de, Fahrî ünvanlarda olduğu gibi mütevelli heyetinin tek yetkili karar organı olması bilimsel özerkliğe aykırı ve antidemokratiktir.

Md.11 ODTÜ'nün gelir kaynaklarını düzenlemektedir. Maddenin 3. fıkrası "öğrencilerden alınacak harçlar ve ücretler"i de bu gelir kaynakları arasında saymaktadır. 1750 sayılı Üniversiteler Yasasının benzer hükümler taşıyan 72/c fıkrası Anayasa Mahkemesince, "...güçlü, istikrarlı, özgür ve demokratik bir toplum düzeninin gerçekleştirilmesinde ve onun korunarak sürdürülmesinde halkın eğitimi ve öğretimi ön planda gelir. Cumhuriyeti ve onun temel ilkelerini koruma ereğini her şeyin üstünde sayan ve eğitime yarasız olduğu yeri ve önemi veren bir anayasadan, Devletin bu alandaki görevi ödev ve sorunlara seyirci kalması beklenemezdi. Oysa üniversite öğretiminin paralı olmasının öngören eğitim sistemi, Halkın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gereken ortam ve koşulları, siyasal, ekonomik ve sosyal bütün engelleri kaldırarak hazırlamakla ödevli olan devleti, yeni engeller koyan bir örgüt haline dönüştürür" denilerek iptal edilmiştir. Bu nedenle ve demokratik yaşamın gelişiminde üniversitelerin yeri ve önemi gözönüne alındığında sözkonusu hükmün antidemokratik niteliği açıkça ortaya çıkmaktadır.

-9-

c-AKADEMİ STATÜSÜNDEKİ YÜKSEK ÖĞRETİM KURUMLARININ İLGİLİ YASALARINDAKİ ANTI-DEMOKRATİK HÜKÜMLER .

Bu statüdeki yüksek öğretim kurumlarını düzenleyen üç tane yasa vardır: 7334 sayılı İktisadi Ticari İlimler Akademisi Kanunu (İTİAK), 1172 sayılı Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Kanunu (DGSAK) ve Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademileri Kanunu (DMMAK). Yukarıda, genel olarak ve üniversitelere ilişkin bölümün başında belirtilen ilkeler içerisinde bu yasalara yaklaşıldığında, çeşitli aşamalarda, söz konusu kurumların çalışma ve işleyişine yürütme organının ve özellikle Milli Eğitim Bakanı ya da Bakanlığı'nın karışmasını sağlayan hükümlere, ve bu kurumların işleyişinde bu kurumları oluşturan tüm kesimlerin özellikle asistan, öğretim görevlisi, öğrenci ve diğer çalışanların söz ve karar sahibi olarak katılmalarını engelleyen hükümlere rastlanmakta ve bu nedenle anti-demokratik özellikler taşımaktadır. Bu nedenle söz konusu kurulları düzenleyen yukarıdaki çerçeve içerisinde ve DMMAK 'nunda Anayasa Mahkemesince iptâl edilen hükümlerde uygun olarak ilgili yasalardaki yürütmenin müdahalesini gerektiren ve kurumları oluşturan tüm kesimlerin demokratik hakları olan söz ve karar organlarına katılmalarını engelleyen aşağıdaki maddeleri değiştirilmelidir:

aa-DGSAK'nun 1., 2., 13., 14., 24., 25., 26., 30., 35., 40., 42. ve 45. maddeleri Akademilere yeni bölüm açılmasından, akademilerde görevli öğretim üye, yardımcı ve görevlilerinin atanmasında, akademi bütçesine, disiplin işlerine değin bir çok alanda milli eğitim bakanının doğrudan karışmasına neden olucu hükümler taşımaktadır.

Yine aynı yasanın 5., 6., 9., 10., 14. maddelerinde düzenlenen çeşitli kurullar, en azından kendilerini ilgilendiren konularda, öğretim üye yardımcıları, asistanlar, öğrenciler ve diğer personelin söz ve karar sahibi olacak biçimde yeniden düzenlenmelidir.

Yasanın 5 nci bölümünde düzenlenen disiplin işleri, akademi temsilciler kurulu'ndan alınmalı ve üyeleri seçimle belirli süreler için gelen disiplin kuruluna verilecek biçimde yeniden düzenlenmelidir.

bb-DMMAK'nun, Anayasa Mahkemesinin iptâl kararının kapsamı dışında kalmış, 7 nci maddedeki, bölüm başkanlarının bölüm profesörlerince seçimi üzerine "Milli Eğitim Bakanlığınca atanır" hükmü ile, 40 nci maddedeki söz konusu kuruluşları mali vesayet altına sokan ve bu nedenle özerkliği zedeleyen anti-demokratik nitelikteki hükümler kaldırılmalıdır.

Yine aynı yasanın 4., 5., 6., 9., 10. ve 12. maddelerinde düzenlenen kurullarda, akademiye oluşturan tüm kesimlerin en azından kendilerini ilgilendiren konularda söz ve karar yetkisi olacak biçimde yeniden düzenlenmesi gereklidir.

Yasanın altıncı bölümünde düzenlenen disiplin işleri, DGSAK için söylediğimiz biçimde yeniden düzenlenmelidir.

cc-İTİAK'nun yukarıda belirtilen yasalarda olduğu gibi Milli Eğitim Bakanlığının çeşitli karışmalarına neden olan, 1., 5/b, 8., 9., 10., 11., 18., 19. ve 20., ile Ek 3., 4., 5., maddeleri, akademiye oluşturanların yönetimine katılmalarını engelleyen, 4., 6. ve 10 ncu maddeleri ve disiplin işlerine ilişkin 24-27 nci maddeleri yukarıda belirtilen ölçütler içerisinde yeniden gözden geçirilmelidir.

3- YÜKSEK ÖĞRENİM KURUMLARI DIŞINDAKİ EĞİTİM VE ÖĞRETİM
KURUMLARINI DÜZENLEYEN YASALARDAKİ ANTİDEMOKRATİK HÜKÜMLER

İlk ve orta öğretim kurumlarına ve bu kurumlarda ders veren öğretmenlere ilişkin çeşitli konuları düzenleyen yasalar çok dağınık ve birbirleriyle ayrımlı nitelikte ve hatta birbirleriyle çelişen hükümler de taşımaktadırlar. Bu nedenle genel bölümde belirtilen ilkeler doğrultusunda bu alanda köklü düzenlemelere gidilmesi gereklidir.

Bu düzenlemede, bir kez daha incelemek gerekirse, aşağıda belirtilen ilkelere uyulması demokratik bir tutum ve davranış olur.

1- Tüm öğretmen yetiştiren kurumlar, yüksek öğrenim düzeyindeki kurumlara koşturularak, özerkliğe kavuşturulmalı ve Millî Eğitim Bakanlığının bu kurumlar üzerindeki bilimsel, yönetsel ve parasal denetim ve gözetimi anayasasının özerk Yüksek öğrenim kurumları için koyduğu sınırlarla çerçevelenmelidir. Bu nedenle de Bakanlık örgütündeki Öğretmen Okulları Genel Müdürlüğü dağıtılmalıdır.

2- Öğretmenlerin öğretmenlik görevlerini yerine getirirken, bilimsel ve özgür davranışlarını sağlayabilmek için "öğretmenlik güvencesi" getirilmelidir. Bu güvencenin sağlanabilmesi ve yaşama geçirilebilmesi için :

a- Öğretmenlerin atanma rejimi, bakanlığın keyfi uygulamalarına engel olucu ve öğretmenlerin seçile gelen kendi temsilcilerinin de bulunacağı bir kurulca ve ilkeleri yasada belirtilen yöntem uygun olarak ve yasada belirtilen duramlar için kurula bağlanmalıdır.

b- Öğretmenlerin yükselme ve terfi işleri, üst makamların ve uygulamada pratik sonuçları tartışılabilir, olumlu bir sonuç vermektense uzak müfettişlerin verdikleri raporlara dayanılarak verilecek kiden ilkeleri yerine, daha bilimsel ve demokratik ölçütler içerisinde genel başarı ve ilerlemeyi gösterebilen bir yöntem uygun olarak düzenlenmelidir.

c- Öğretmenlerin disiplin işleri, yukarıdan aşağı, tüm aşamalarda , belirli dönemler için öğretmenlerce seçilen temsilcilerin de bulunduğu ilçe, il, ve merkez disiplin kurullarınca yönetilmeleri, bu kurulların doğrudan öğretmen , idareci, öğrenci ve velilerce yapılan başvuru üzerine çalışma ilkeleri yasaca gösterilmiş sınırlar içerisinde ve yasanın sıraladığı konularla bağlı kalmak üzere düzenlenmeleri gereklidir.

3- İlk ve orta dereceli öğretim kurumlarında okutulacak ders kitaplarının konularının saptanması, yazılması ve seçilmesinde, genel bölümde değinildiği gibi yeni ilkeler doğrultusunda Millî Eğitim Bakanlığının mutlak yetkisinden alınmalı ve belirtilen kişilerden kurula bir kurula verilmelidir.

4- Öğrencilerin disiplin işleri, okul düzeyinde, okul müdürü başkanlığında öğretmen, öğrenci, vekillerin heryıl için seçile gelen üyelerinden oluşan bir disiplin kurulu verilmelidir. Bu konuda üst düzeydeki disiplin kurulları il, ya da ilçe düzeyinde Millî Eğitim Müdürlüğü Başkanlığında okullardaki disiplin kurulu üyelerinden kurula ile seçilen iki öğretmen, iki veli ve iki öğrenci temsilcisinden oluşmalıdır.